

IVO DUREC HISTORICKÁ PEČETIDLA BRNĚNSKA (KATALOG K VÝSTAVĚ)

Ydal Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Brno-venkov
se sídlem v Rajhradě v roce 2021.

Miroslava Šudomová

Výstavní katalog s názvem *Historická pečetidla Brněnska* byl sestaven ke stejnojmenné výstavě, zpřístupněné veřejnosti v rajhradském Státním okresním archivu Brno-venkov od září 2021 do června 2023, která představila kolekci pečetidel a razítek z Brněnska od 16. století až po 20. století. Převážně se návštěvníci mohli seznámit s pečetními typáři a razítky komunální správy, úřadů, cechů, spolků i soukromých osob, jež působily ve městech a obcích v okolí města Brna. Tematická výstava se zaměřila na kompletní sbírku o více než stech kusech exemplářů, v prvním týdnu zde byla prezentována také faksimile Zlaté buly sicilské zapůjčená z Národního archivu.

Proč byla k výstavnímu počínu zvolena pečetidla? V naší historii zaujímají pečetidla významnou roli již několik tisíciletí. Termín vychází z pojmu pečeť (lat. *sigillum*), což je grafické znamení vytištěné, vytlačené či připevněné na písemnosti nebo předmětu a nesoucí na sobě graficky zpracovaný symbol totožnosti majitele, hlavní funkcí je tedy ověření pravosti. Razidlo, kterým se pečeť dodává její grafická podoba, se

označuje pečetidlo nebo pečetní typář. Za typář je považováno např. i kovové razítko. Právě tomuto fenoménu byla věnována výstava i při této příležitosti vydaný výstavní katalog.

Drobná knižní publikace se podrobněji věnuje výběru 25 exponátů. Na úvodní text *Pět tisíc let s pečetí* navazují kapitoly věnované vybraným pečetidlům, řazené chronologicky – od 1. poloviny 16. století do 19. století. Autor se v úvodní pasáži věnuje krátkému exkursu do historie – od pečetních válečků až po současný elektronický podpis. Následuje jednotně strukturovaný (bohužel nestránkovaný) katalog s precizně propracovaným vzhledem. Struktura – název obce, podtitul, příběh s popisem, fotografie pečetní desky a signatura fondu je zachována jednotně v celé publikaci. Podtitul (s až poetickým nádechem) přibližuje genezi pečetidla nebo se zaměřuje na jeho určující znaky (např. *Ivančice – Stovky let staré stříbrné kouzlo*, *Vranov – Těžké živobytí na posvátném místě*, *Rajhrad – Břevno z Břevnova a svatopetrský klíč*, *Dolní Kounice – Krahujec, strážce města a vinohradů* aj.). Najdeme zde i praktickou

poznámku upozorňující na zrcadlovou obrácenost pečetních desek (pro snadnější čtení opisů) i upozornění, že opisy pečetí jsou heraldické.

Publikace je velmi zdařilou ukázkou toho, jak by měl katalog menšího rozsahu vizuálně i obsahově vypadat. V přehledné struktuře se seznámíme s osobitostí pečetních obrazů, kde každý zadavatel nebo zhotovitel usiloval o jedinečnost.

Můžeme se zde setkat s různými druhy pečetních obrazů – podle příslušnosti majitele např. typ nápisový, obrazový, portrétní, erbovní a kombinovaný. Figuruje zde pečetní obrazy šlechtické, duchovní, městské, obecní, cechovní a další. U pečetí existuje celá řada různých tvarů, od klasických kulatých přes oválné až po vícebojké, pečeť ve tvaru čtyřlístku, hrušky,

štítovitě apod. Zde se nejvíce setkáme s prvními dvěma variantami. Postupem času docházelo k zjednodušování. Zejména v 18. století, kdy došlo k prudkému nárůstu diplomatického materiálu a bylo velmi nákladné a zdlouhavé připravovat celý proces pečetění, se místo klasické pečeť používalo pouhé nakreslení kruhu, do něhož byla vepsána písmena L. S. (lat. *locus sigilli* – místo pečeť), poté přišla na řadu razítka. Dnes je využíván elektronický podpis, digitální značka aj., funkce razidel tak upadá.

Pozitivně lze hodnotit kvalitní grafickou úpravu, dobře zvolené fotografie a jazykovou vytržbenost představované publikace. Závěrem lze konstatovat, že katalog má potenciál zaujmout a vzbudit zájem o bližší poznání pečetí a pečetidel.